

Justis- og beredskapsdepartementet
v/ Lovavdelingen

Tidl. ref.

Vår ref.
2014/00744-12/FD V 3/FRI

Dato **23 APR 2014**

OPPHEVELSE AV LOV OM FORSVARSHEMMELIGHETER – INNSPILL

Det vises til tidligere korrespondanse i saken, senest deres e-post av 1. april i år, med anmodning om tekstinnspill.

1. Innledning

Forsvarsdepartementet har innhentet vurderinger fra fagmiljøene i forsvarssektoren om behovet for videreføring av forbudene mot hhv. luftfotografering og opptak av dybde data, jf. lov om forsvarshemmeligheter § 3 nr. 1 og 3. I det følgende gis konkrete tekstinnspill med forslag til videreføring av de to nevnte forbudene.

2. Forbudet mot luftfotografering m.m.

2.1 Gjeldende rett

Lov om forsvarshemmeligheter § 3 nr. 1 og 2 gjør det straffbart for den som uten samtykke fra Kongen, eller den Kongen bemyndiger, «*optar, mangfoldiggjør eller offentliggjør karter, krokier, skisser, fotografier eller beskrivelser over fæstningsverker eller dertil hørende anlæg*».

Med hjemmel i lov om forsvarshemmeligheter § 3 er det etablert et forvaltningsregime for fotografering fra luften og bruk av andre luftbårne sensorsystemer, jf. forskrift av 6. januar 1999 nr. 3 om fotografering mv fra luften og kontroll av luftfotografier og opptaksmateriale fra luftbårne sensorsystemer (forskrift om luftfotografering mv.). Bestemmelsen er således ikke bare en straffebestemmelse, men også et hjemmelsgrunnlag for etablering av et forvaltningsregime med formål å beskytte militære installasjoner og områder mot uønsket kartlegging. Nasjonal

sikkerhetsmyndighet (NSM) utøver forvaltningen av regimet.

Forskrift om luftfotografering mv. etablerer forbud mot å ta luftfotografier eller gjøre opptak med luftbårne sensorsystemer over områder, anlegg eller andre objekter hvor Forsvaret har fastsatt restriksjoner mot slik virksomhet, med mindre det etter søknad er gitt forhåndstillatelse.

Personer som utfører ervervsmessig luftfotografering eller opptak med luftbårne sensorsystemer, må normalt ha lisens utstedt av NSM for denne virksomheten. Utstedelse av lisens innebærer etter etablert praksis også at vedkommende sikkerhetsklareres.

Virksomheter som utfører fotografering fra luften eller opptak med luftbårne sensorsystemer, over områder, anlegg eller andre objekter hvor Forsvaret har fastsatt restriksjoner mot slik aktivitet, må være leverandørklarert etter sikkerhetsloven.

NSM er i forskriften tillagt myndighet til å vurdere om foto- og opptaksmateriale innhentet ved slik aktivitet kan tillates offentliggjort, eller må underlegges restriksjoner.

Den teknologiske og samfunnsmessige utvikling har medført at praktiseringen av forvaltningsregimet knyttet til flyfotografering og bruk av luftbårne sensorsystemer har blitt betydelig liberalisert i løpet av de siste ti årene. Satellitteknologi har for eksempel medført at den tidligere praksis med å retusjere militære anlegg og områder fra flyfoto, har blitt forlatt da disse tiltakene ikke lenger anses å gi noen sikkerhetsmessig merverdi.

I Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) sluttet regjeringen seg til utvalgets forslag om opphevelse av lov om forsvarshemmeligheter, hvilket Stortinget vedtok. Loven er således opphevet, men opphevelsen er ikke trådt i kraft i påvente av ikrafttreddelsen av straffeloven av 2005.

2.2 Praksis fra enkelte andre land

Opptak og distribusjon av data fra luftbårne sensorer er i Sverige regulert gjennom «lagen (1993:1742) og förordning (1993:1745) om skydd för landskapsinformation». Hovedregelen er at det ikke kreves tillatelse for opptak med luftbårne sensorer, når det ikke er forhøyet beredskap. Man må derimot søke om godkjenning for spredning av sensoropptak og for å opprette databaser. Tillatelse til spredning gis etter søknad til de regionale militærkommandoene.

I Finland er flyfotografering og undersøkelser fra luftfartøy regulert i territorialövervakningslagen av 18. august 2000. Av loven fremgår at det er forbudt å gjøre opptak med luftbårne sensorsystemer over nærmere definerte militære anlegg og installasjoner.

Også flere andre sammenlignbare land har en form for forvaltningsregime for kontroll med bruk av luftbårne sensorsystemer, blant annet USA, Storbritannia og Spania.

Fotografering fra droner, fly og helikopter innenfor nederlandsk territorium krevde frem til 2013 tillatelse fra det nederlandske forsvarsdepartementet. Fra 1. juni 2013 er flyfotografering ikke lengre søknadspliktig. Dette omfatter også militære områder. Det nederlandske forsvarsdepartementet begrunner regelendringen med at tilgangen på kommersielle satellittbilder har gjort regelverket utdatert.

2.3 *Vurdering*

Teknologi og samfunnsutvikling har over tid medført endringer både i hva som er mulig og hva som er ønskelig å skjerme.

Geodata blir i dag ansett som viktig offentlig informasjon som er av sentral betydning for samfunnsplanlegging, verdiskapning og utvikling av tjenester rettet mot næringsliv og borgerne, jf. Prop. 121 L (2009-2010) Lov om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataloven), på side 7. Geodataloven og geodataforskriften skal bidra til at geodata gjøres tilgjengelig for allmenheten.

Samtidig skaper ny teknologi nye sikkerhetsutfordringer. Luftbårne sensorer utvikles stadig slik at informasjon som ikke tidligere var sårbar overfor denne innhentingsmetoden er det i dag. Ved vurderingen av forbudsbestemmelsen og tilhørende forvaltningsregime må det derfor sees hen til den teknologiske utviklingen, og at sensorer i stadig økende grad vil kunne innhente data om objekter som er kamuflert, nedgravd eller nedsenket, samt innsiden av bygg og anlegg.

Den fremtidige utfordringen anses derfor ikke primært å være bruk av luftbårne fotosensorer, men bruk av andre typer avanserte sensorer som muliggjør 3D-modellering eller kartlegging av funksjonalitet, sikringstiltak og sårbarheter som fra utsiden fremstår som skjult. Ved militære anlegg, samt objekter som er skjermingsverdige etter sikkerhetsloven, vil denne type informasjon gjennomgående anses som sikkerhetsgradert og ha behov for tilsvarende beskyttelse.

Hensynet til beskyttelse av militære anlegg og områder tilsier derfor at lov om forsvarshemmeligheter § 3 nr. 1 videreføres, men i en modernisert form. I dagens samfunn bør også sivil infrastruktur som er av betydning for våre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser gis et tilsvarende vern. Det foreslås derfor en bestemmelse som i tillegg til militære anlegg og områder, også omfatter objekter som er utpekt som skjermingsverdige etter sikkerhetsloven.

Bestemmelsen foreslås å ramme kartlegging av militært anlegg og område, og skjermingsverdig objekt, gjennom innsamling og sammenstilling av data, der dette skjer uten tillatelse. Offentliggjøring av slike data, eller produkter basert på slike data, uten tillatelse vil også rammes.

Et forvaltningsregime som nærmere definerer rammene for disse tillatelsene bør, som i dag, reguleres i en egen forskrift. Dagens forskrift fremstår imidlertid som foreldet og lite tidsriktig, og bør derfor revideres. I en slik forskrift bør også det generelle utgangspunktet kunne nyanseres og mykes opp der dette fremstår som sikkerhetsmessig forsvarlig ut fra en vurdering av hvilken risiko ulike kartleggingsalternativer faktisk anses å representere.

Bruk av avanserte sensorsystemer som kan «se» gjennom bygningsmasse og bakken, eller benyttes til detaljert 3D-modellering, antas i fremtiden å kunne medføre en alvorlig negativ risikoutvikling og svekkelse av sikkerhetstilstanden. Departementet ser derfor behov for at bruk av denne type sensorer også i fremtiden er underlagt et strengt reguleringsregime.

Bruk av luftbårne fotosensorer vurderes derimot normalt til ikke å ville medføre noen vesentlig risikøkning eller –svekkelse av sikkerhetstilstanden. For enkelte skjermingsverdige objekter, militære anlegg og områder, kan imidlertid dette stille seg annerledes, slik at forbud vil kunne ha sikkerhetsmessig verdi og således fremstå som påkrevd. I disse tilfellene må det kunne etableres et tilsvarende fotoforbud på bakken, med tilhørende skilting.

Etter sin ordlyd rammer någjeldende lov om forsvarshemmeligheter § 3 nr. 1 informasjonsinnhenting om militære anlegg og områder, uavhengig av om dette skjer fra luft eller bakke. Denne tilnærmingen foreslås videreført, selv om det pr i dag kun er etablert et forvaltningsregime for den kartlegging som skjer gjennom fotografering fra luften og bruk av luftbårne sensorsystemer. Det avgjørende bør være aktivitetens skadepotensiale, og ikke om plattformen for informasjonsinnhenting er luft- eller bakkebasert. I forlengelsen av dette kan det være nødvendig å vurdere om det i fremtiden også kan være behov for etablering av et forvaltningsregime for bakkebasert kartlegging av skjermingsverdige objekter, samt militære anlegg og områder.

2.4 Forslag til lovbestemmelse

Følgende bestemmelse foreslås inntatt i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven):

§ X Ulovlig kartlegging av skjermingsverdige objekt, militært anlegg eller område

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som uten tillatelse fra Kongen, eller den Kongen bemyndiger, kartlegger skjermingsverdige objekt, eller militært anlegg eller område, ved å samle inn eller sammenstille data om disse, eller som offentliggjør slike data eller produkter basert på slike data.

Kongen gir nærmere bestemmelser om vilkår for tillatelse som nevnt i første ledd.

3. Forbud mot opptak av dybdata

3.1 Gjeldende rett

Forbud mot opptak av dybdata følger av lov om forsvarshemmeligheter § 3 nr. 3.

Dybdata, ofte kalt marine geodata, er til bruk for andre formål enn navigasjon. Dybdata inkluderer sjømålingsdata, marine primærdata, digitale terrengmodeller, dybdekurver og sjøkart i raster.

Sjømålingsdata inneholder dybder registrert under sjømåling. Disse gir en detaljrik beskrivelse av dybdeforholdene på havbunnen. Det samme gjelder digitale terrengmodeller. I dag blir målinger ofte utført med multistråle-ekkolodd. Sjømålingsdata egner seg blant annet til fremstilling av topografiske kart av havbunnen, geografiske analyser, 3D-visualisering og fremstilling av skyggerelieff. Forsvaret, Kartverket og enkelte andre aktører har gjennom årene samlet inn høyoppløselige dybdata i store sjøområder, og det er god dekning for Norges kystnære områder. I enkelte områder er datagrunnlaget av eldre kvalitet. Dataene oppdateres etter hvert som det sjømåles i norske kyst- og havområder, og mesteparten av dataene foreligger i digital form. Data på dybder over 40 meter er i hovedsak innsamlet av Forsvaret.

Det er i dag begrensninger når det gjelder alminnelig tilgang til høyoppløselige dybdata for kystnære sjøområder. Fra territorialgrensen og inn til norskekysten er dybdata med tettere oppløsning enn 50 meter mellom punktene definert som sikkerhetsgradert informasjon etter sikkerhetsloven. Kartverket har derfor ikke anledning til å utlevere mer detaljerte data uten godkjenning fra Forsvaret. Slike data graderes KONFIDENSIELT eller høyere. Sikkerhetsgraderingen er hjemlet i sikkerhetsloven og gjelder for alle virksomheter innenfor sikkerhetslovens virkeområde.

Normal prosedyre er at Sjødivisjonen i Kartverket søker Forsvaret ved Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) om frigivelse av data på vegne av private rettssubjekter som har behov for slike data. Forsvaret har fastsatt egne retningslinjer for henvendelser om avgradering og utlevering av dybdata, som følger reglene for avgradering i sikkerhetsloven med forskrifter. Som hovedregel gir Forsvaret samtykke til frigivelse dersom dataene skal brukes til samfunnsviktige formål eller er viktige for næringsutvikling. Dette gjelder særlig dersom dataene er begrenset til et mindre sjøområde. Forsvaret kan sette vilkår i forbindelse med samtykke.

Private rettssubjekter er som hovedregel ikke underlagt sikkerhetsloven. For private rettssubjekter er det imidlertid i dag belagt med straff for den som *"uten samtykke av Kongen eller vedkommende regjeringsdepartement optar, mangfoldiggjør eller offentliggjør karter eller kartskisser over rikets havner, fjorder eller indløp eller over nogen del av Norges sjøterritorium eller der foretar maalinger eller andre lodninger end saadanne, som er nødvendig for sikker navigering i den almindelige seilled"* (lov 18. august 1914 nr 3 om

forsvarshemmeligheter § 3 nr. 3). Også forberedelseshandlinger og medvirkning er straffbart, jf. lov om forsvarshemmeligheter §§ 3 nr. 4 og 6.

I straffelovens delutredning III – NOU 2002:18 Rikets sikkerhet – gikk et utvalg inn for å oppheve lov om forsvarshemmeligheter, herunder § 3. Utvalget la vekt på at bestemmelsen rammer en rekke forberedelseshandlinger, og at bestemmelsen har et foreldet preg. Utvalget uttalte at eventuell videreført strafflegging av handling som rammes av § 3, bør skje innenfor rammen av utvalgets forslag til en ny bestemmelse i sikkerhetsloven om restriksjoner i forbudte områder. I Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) sluttet regjeringen seg til utvalgets forslag om opphevelse av lov om forsvarshemmeligheter, hvilket Stortinget vedtok. Loven er således opphevet, men opphevelsen er ikke trådt i kraft i påvente av ikrafttredelsen av straffeloven av 2005.

3.2 *Vurderinger*

Departementet mener høyoppløselige dybde data for større områder av norsk territorialfarvann fortsatt må beskyttes av hensyn til rikets sikkerhet. Skade ved kompromittering av detaljerte bunnforhold kan ikke gjenopprettes. En omfattende frigivelse av graderte dybde data vil innebære at Forsvaret ikke lenger vil ha et fortrinn i forsvaret av Norge i en sikkerhetspolitisk krise eller væpnet konflikt, både når det gjelder undervannsbåtoperasjoner, minelegging, mineklarering og andre maritime operasjoner. Slike detaljkunnskaper om de nære kystfarvann og bunnforhold er en styrkemultiplikator som kan gi avgjørende fordeler for det norske Forsvaret i forhold til en potensiell militær motstander i en krisesituasjon. Fagmiljøene i Forsvaret og NSM har siden opphevelsen av lov om forsvarshemmeligheter fremholdt at det fortsatt er behov for å opprettholde et straffesanksjonert forbud mot opptak av dybde data. Forsvarsdepartementet tok i 2010 opp problemstillingen med Justis- og beredskapsdepartementet med sikte på å få på plass en straffebestemmelse i forbindelse med arbeidet med ny straffelov.

Hensynet til norsk suverenitetshevdelse, rikets sikkerhet og planlegging og gjennomføring av militære operasjoner i en sikkerhetspolitisk krisesituasjon, fordrer at beskyttelsen av høyoppløselige dybde data videreføres. Det er derfor fortsatt behov for å ha et straffesanksjonert forbud mot at privatpersoner og selskaper selv innhenter slike dybde data gjennom oppmålinger eller annen kartlegging. Det gir liten mening å sikkerhetsgradere og beskytte slike data etter sikkerhetsloven, som er i offentlige myndigheters besittelse, dersom enhver privatperson kan innhente og offentliggjøre de samme data selv.

Når lov om forsvarshemmeligheter ble opphevet, ble problemstillingen knyttet til graderte dybde data ikke vurdert. Opphevelsen av forbudet i lovens § 3 nr. 3, uten videreføring i ny straffelov, var en utilsiktet og uheldig konsekvens av opphevelsen av hele lov om forsvarshemmeligheter. Anførselen i NOU 2002:18 om at eventuell strafflegging av aktiviteter som omfattes av lovens § 3 heller bør skje innen rammen av en ny bestemmelse i sikkerhetsloven om forbudte områder, var ikke myntet på § 3 nr.

3. Det er heller ikke aktuelt å fastsette at norsk territorialfarvann i utgangspunktet er å anse som forbudt område, hvilket vil få en rekke andre konsekvenser som ikke er ønskelig.

Geodataloven (lov 3. september 2010 nr. 56) med tilhørende forskrift kommer ikke til anvendelse for geodata som er sikkerhetsgradert. Det vises til Prop. 121 L (2009-2010) s. 32, hvorfra hitsettes:

"Departementet legger til grunn at geodata som omfattes av loven, gjelder informasjon som i utgangspunktet ikke er underlagt med restriksjoner som gjør at de ikke fritt kan deles mellom offentlige myndigheter. (...) I den grad det kreves restriksjoner på grunn av dataenes innhold, vil dette reguleres av andre lover, (...)."

Det vises for øvrig til geodataforskriften § 2 siste ledd, som lyder:

"Forskriften gjelder ikke geodatasett som er merket eller skal merkes etter sikkerhetsloven § 11 og § 12."

Utformingen av et straffebed må ta hensyn til at andre virksomheter enn Forsvaret har et økende behov for dybdeedata. Norge har en langstrakt og levende kyst. Dybdeedata er blant annet viktig for sikker navigasjon, kystsonoplanlegging, fiskeri, lokalisering av fornybar energi, petroleumsnæring og forskning. Dybdeedata er med på å danne grunnlaget for sikker og bærekraftig aktivitet til sjøs. Det er derfor nødvendig at en straffebestemmelse og et tilhørende regime for søknad om frigivelse av høyoppløselige dybdeedata utformes ut fra en rimelig balanse mellom disse hensyn og hensyn til rikets sikkerhet.

I forslag til ny straffebestemmelse foreslås derfor et generelt unntak fra forbudet mot innsamling og offentliggjøring av høyoppløselige dybdeedata, dersom to kumulative vilkår er oppfylt:

- a) At aktiviteten er nødvendig for sikker navigering i seilingsleden, eller nødvendig for å gjennomføre offentlig arealplanlegging eller lovlig næringsvirksomhet.
- b) At innsamlingen skjer i et "avgrenset geografisk område", noe som er nødvendig for å unngå at dybdeedata i større sjøområder sammenstilles. Hva som menes med "avgrenset" må forstås i denne kontekst, og må også sees i sammenheng med den aktivitet som gjør innsamlingen av data nødvendig. Departementet vil måtte gi nærmere bestemmelser om når innsamling er ment å foregå over så store sjøområder at det må søkes om samtykke til innsamlingen, og om hvilke vilkår som kan oppstilles i den forbindelse. Det ligger imidlertid i sakens natur at kartlegging av f.eks. en hel fjord eller andre sjøområder på flere hundre kvadratkilometer ikke vil være å anse som et avgrenset geografisk

område, mens noen få kvadratkilometer åpenbart vil tilfredsstillende vilkåret om avgrensning. I slike tilfeller har man tidligere hatt saker hvor Forsvaret har oppstilt som vilkår at dataene midlertidig kan disponeres av et rettssubjekt, men må leveres tilbake til Forsvaret/Sjøkartverket etter en gitt periode, og at dataene ikke kan kopieres eller offentliggjøres.

Lovforslaget vil imøtekomme sentrale samfunnsmessige og næringsmessige behov for tilgang til høyoppløselige dybde data, samtidig som hensynet til beskyttelse av slike data for kartlegging av større sjøområder også ivaretas. Forslaget antas også å kunne medføre en kortere saksbehandlingstid enn dagens (4 uker eller mer) knyttet til søknader om frigivelse av dybde data. For data som omfattes av unntaket om aktverdig grunn, vil det kunne etableres en ordning hvor Sjøkartverket selv kan frigi data til interessenter, uten å måtte forelegge søknadene for Forsvaret. I utformingen av de nærmere bestemmelser fra departementet eller den departementet bemyndiger vil det fortsatt være behov for dialog mellom relevante aktører på militær og sivil side for å finne hensiktsmessige løsninger som både tar hensyn til nasjonal sikkerhet og samfunns- og næringsmessige behov.

Straffebudet må være utformet så klart at den enkelte kan forutberegne sin stilling i forhold til bestemmelsen. Det foreslås derfor en klar regel om at forbudet i utgangspunktet gjelder dybde data som har en tettere oppløsning enn 50 meter mellom punktene. I nærmere bestemmelser vil det imidlertid, innenfor rammen av forbudets generelle utgangspunkt, kunne gis lempeligere og mer detaljerte regler om hva som skal anses som høyoppløselige dybdekurver og sjøbunnsmodeller gjeldende for ulike dybdeforhold, på tilsvarende måte som etter gjeldende retningslinjer fra Forsvaret ved henvendelser om avgradering og utlevering av dybde data. 50 meters regelen er beholdt fordi dette også i fremtiden bør være hovedregelen for så vidt gjelder kartlegging på dybder over 30 meter regnet fra laveste lavvann. Det understrekes derfor at lovforslaget ikke innebærer noen innskjerping i forhold til gjeldende rett. Tvert om vil unntaksbestemmelsen om aktverdig grunn, jf. forslaget til nytt annet ledd, innebære en reell oppmyking i forhold til dagens regelverk. Øvrige lempninger i forhold til det generelle forbudet vil innebære detaljreguleringer som ikke er egnet til å innarbeides i det generelle forbudet/straffebudet.

3.3 Forslag til lovbestemmelse

Følgende bestemmelse foreslås inntatt i sikkerhetsloven:

§ X Ulovlig kartlegging av enkelte dybde data

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som uten samtykke fra Kongen, eller den Kongen bemyndiger, og uten aktverdig grunn, gjennomfører kartlegging i Norges territorialfarvann ved å systematisk samle inn eller sammenstille sjømålingsdata, digitale terrengmodeller eller tilsvarende dybde data, som har en

tettere oppløsning enn 50 meter mellom punktene, eller som offentliggjør slike data eller kart eller andre elektroniske eller fysiske produkter basert på slike data.

Innsamling, sammenstilling og offentliggjøring som er nødvendig for sikker navigering i seilingsleden, eller som er nødvendig for å gjennomføre offentlig arealplanlegging eller lovlig næringsvirksomhet i et avgrenset geografisk område, anses å være aktverdig grunn etter første ledd.

Kongen gir nærmere bestemmelser om vilkår for og samtykke til innsamling, sammenstilling og offentliggjøring av slike data.

4. Behov for endring i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven)

4.1 Gjeldende rett

Sikkerhetsloven gjelder som utgangspunkt for forvaltningsorganer, jf. sikkerhetsloven § 2 første ledd. Som forvaltningsorgan regnes i loven ethvert organ for stat eller kommune.

Loven gjelder også for ethvert rettssubjekt som ikke er forvaltningsorgan og som er leverandør av varer i forbindelse med en sikkerhetsgradert anskaffelse, jf. bestemmelsens annet ledd.

I tillegg kan Kongen, i medhold av § 2 tredje ledd, bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for ethvert annet rettssubjekt;

- som eier eller på annet måte har kontroll over eller fører tilsyn med skjermingsverdig objekt, eller
- som av et forvaltningsorgan gis tilgang til sikkerhetsgradert informasjon.

Den nye bestemmelse i sikkerhetsloven § 18a, se pkt. 5, fastslår at bestemmelsen på nærmere vilkår gir mulighet til å forby adgang til blant annet forsvarsbygg- og anlegg, bestemte angitte områder og å overvære militære øvelser eller forsøk. Dette forbudet gjelder enhver, og er ikke avgrenset til forvaltningsorganer, leverandører i sikkerhetsgraderte anskaffelser, og rettssubjekter som er underlagt loven etter særskilt vedtak. Sikkerhetsloven § 18a vil tre i kraft samtidig som lov om forsvarshemmeligheter oppheves.

4.2 Vurderinger

Ved vedtakelsen av den nye bestemmelsen i sikkerhetsloven § 18a ble det ikke foretatt noen justeringer av lovens virkeområde. Dette på tross av at forbudene mot adgang til blant annet forsvarsbygg- og anlegg, bestemte angitte områder og mot å overvære militære øvelser eller forsøk, jf. sikkerhetsloven § 18a, vil rette seg mot enhver.

Departementet mener at det bør foretas en justering i lovteksten, slik at bestemmelsen om lovens virkeområde gjenspeiler at enkelte forbud etter loven retter seg mot enhver. Dette også sett i lys av de to foreslåtte forbudsbestemmelsene om hhv. ulovlig kartlegging av skjermingsverdig objekt, militært anlegg eller område og ulovlig kartlegging av enkelte dybdedata, jf. pkt. 2 og 3 over.

4.3 Forslag til justering av sikkerhetsloven § 2 første ledd første punktum

Følgende endring foreslås inntatt i sikkerhetsloven § 2 første ledd første punktum (foreslått endring inntatt i kursiv):

§ 2. Lovens generelle virkeområde

Loven gjelder for forvaltningsorganer, *med mindre annet fremgår.*

5. Henvisning til lov om forsvarshemmeligheter i ny straffelov

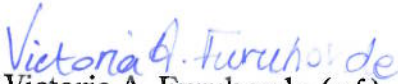
Ved en gjennomgang av ny straffelov har departementet sett at det i lovens § 196 første ledd bokstav c) er en henvisning til lov om forsvarshemmeligheter. Departementet legger til grunn at denne henvisningen vil bli endret, slik at den samsvarer med de to foreslåtte bestemmelsene over.

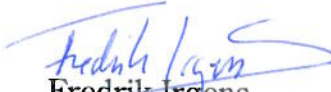
6. Forskriftshjemler og sikkerhetsloven § 18a

I Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) sluttet regjeringen seg til å videreføre lov om forsvarshemmeligheter § 1 i en ny bestemmelse i sikkerhetsloven § 18a, slik at bestemmelsen på nærmere vilkår gir mulighet til å forby adgang til blant annet forsvarsbygg- og anlegg, bestemte angitte områder og å overvære militære øvelser eller forsøk. Sikkerhetsloven § 18a vil tre i kraft samtidig som lov om forsvarshemmeligheter oppheves.

Den nye bestemmelsen i sikkerhetsloven § 18a vil, sammen med de to foreslåtte bestemmelsene over, gi nødvendige hjemmelsgrunnlag til å kunne videreføre, slik forutsatt, de forskriftene som er hjemlet i lov om forsvarshemmeligheter.

Med hilsen

Victoria A. Furuho:de (e.f.)
avdelingsdirektør

Fredrik Irgens
seniorrådgiver